

У березні рф починає стягувати війська до кордонів України, оголошуючи навчання, але не відводячи потім усіх підрозділів у місія постійної дислокації. Зближення рф з білоруссю у цьому контексті міністр закордонних справ України **Дмитро Кулеба** ще наприкінці травня 2021 р. називає таким, що становить загрозу національній безпеці України, оскільки Мінськ буде використаний як плацдарм для нападу. Але незважаючи на всі попередження дружніх країн, попри незаперечні розвіддані, морально Україна загалом виявилась не готовою до російського повномасштабного вторгнення. У висновках до першої книги автор намагається пояснити, чому сталося саме так і які повинні бути висновки з хибних і несвоечасних рішень.

Друга книга, про яку не буду оповідати так довго, повністю присвячена подіям 2022 р. У ній подобово згадані основні факти, наведені мапи, процитовані важливі документи, зведення Генштабу, світлини. Багато надзвичайно цікавої інформації вміщено у додатках до книги: звіт Інституту вивчення війни про географію бойових дій станом на 14.08.2022; матеріали Королівського інституту об'єднаних сил (RUSI, провідний аналітичний центр у сфері оборони і безпеки Великої Британії), перелік визначних битв, статистичні відомості. З них дізнаємось, наприклад, що на початку вторгнення в Україну рф не мала значної переваги в артилерії – співвідношення було

2 : 1, а вже у червні, коли в Україні почали вичерпуватись боєприпаси, воно складало 10 : 1.

Один із фахових висновків, неодноразово так чи інакше сформульований у різних документах, про те, що ЗСУ виявились конкурентоспроможними, підготовленими, «адаптованими – особливо на тактичному рівні, і швидко опанували нові можливості та концепції підготовки кадрів», а «українські резервісти та суспільство становили велику кількість людей, які мали військовий досвід і були навчені виконувати спеціальні завдання».

І на останок ще раз процитую автора, генерала-полковника у відставці Анатолія Лопату: «Сьогодні наші Збройні сили можуть служити прикладом для багатьох армій світу як підготовкою особового складу до бойових дій, так і сучасним озброєнням. Збройні сили України відроджуються у боях завдяки жертвності та патріотизму нашого народу, всебічній підтримці України майже всіма державами світу у святій боротьбі за свободу».

Завдяки Збройним силам і патріотам я досі можу спілкуватися з друзями з-за кордону й чути слова підтримки, знаючи, що їхня допомога не обмежується лише словами. У роковини вторгнення – 24 лютого 2023 року – я отримала листа від приятельки з Польщі зі словами: «Дякую, що зберегли Україну». ■

МАЄМО ПАМ'ЯТАТИ ПРО МИНУЛЕ

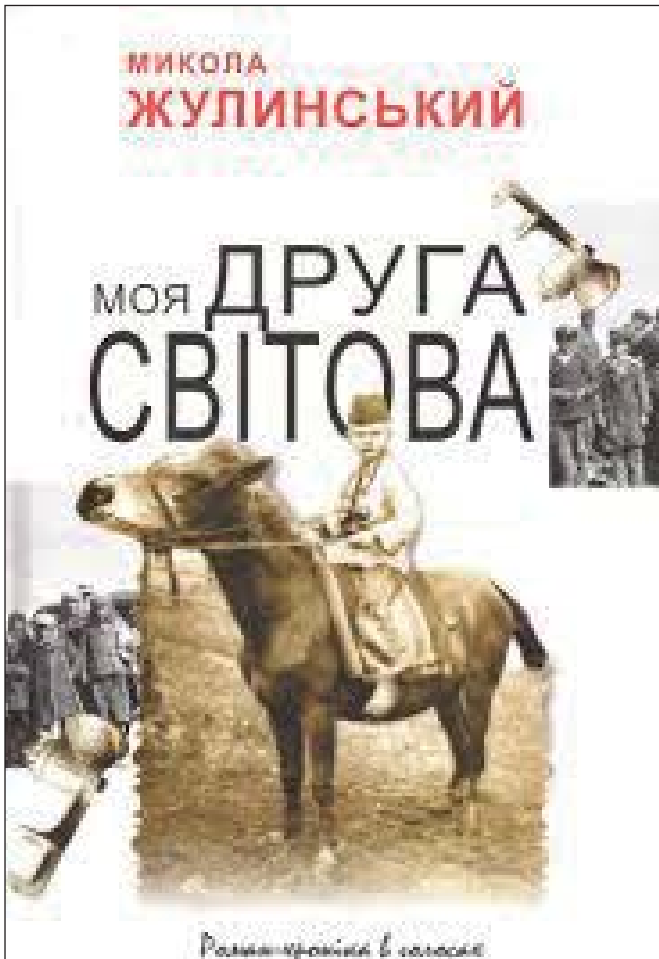
Богдан Залізник
канд. філ. наук,
керівник прес-центру
наукової журналістики
ЗНЦ НАН України
і МОН України, м. Львів

Книга академіка **Миколи Жулинського** «**Моя Друга світова. Роман-хроніка в голосах**» (Київ: «Український пріоритет». 2020) – це висвітлення подій української історії автором, доповнене голосами діяльних українських постатей, це те, чим жила українська спільнота у воєнні і повоєнні часи.

«Моральне здоров'я нації, – констатує автор у першій частині книги, що називається «Війна з нами проти нас», – визначається глибиною самоусвідомлення себе серед інших в історичному процесі цивілізаційного самоздійснення. Інші – це ті, що поруч, і ті, що далеко, але історичними долями переплетені наші переживання і події так міцно, що вирватися з цієї химерної пастки історичного буття не судилося ще нікому» (стор. 130). Перекоаний, що авторові таки удалось «вирватися» з традиційного підходу до висвітлення тих подій, які довелося пройти українцям. Про це свідчить навіть уточнення до заголовку книжки – «Роман-хроніка у голосах». Додам: а також і в розмовах з представниками українського соціуму. Назва другої частини книжки – також філософська (як і першої): «Війна за себе з усіма». Словом, для того, щоб ми, українці, творили свій світ, маємо воювати не тільки з загарбниками, а й зі самими собою («Війна з нами проти нас»).

Маємо, ясна річ, пам'ятати про минуле і, звісно, думати про майбутнє. І теоретично, і практично. Тому офіційна історична інтрига (образно кажучи) доповнюється щирими голосами людей: як вони відчували (чи відчувають) свою життєву ситуацію.

Кілька цифр, якими наповнена книга. У 1939 році, наприклад, державні органи заарештували в Західній Україні 5406 поляків, 2779 українців і 1439 євреїв. У червні 1941 року в трикутнику Броди–Дубно–Луцьк зішлись колосальні потуги: майже 3000 радянських танків (з них 800 нових та модернізованих КВ і Т-34) і 600

німецьких. «Від 1918 до 1924 року було закрито, порушено і пересвячено на костюли майже 50 церков, відібрано від українців близько 20 000 га церковної землі разом з будівлями» (стор. 108).

А ось кілька «голосів свідків»:

«Меж людьми пішло, що я, тес, проти колгоспів намовляю. Донесли в район. Кличуть. Ну, прийшов, нова власть строга, заїдатися не можна. Заходжу, два сидять енкаведисти. Револьвер на столі. Як крикне один: «Садись, сукін

син! Твоя фамілія Жулінський? Григорій Лук'янович? Что ти агітуєш людям, щоб они до колгоспу не записувались?! Смотри, ти знаєш, где беліе ведмеді. Поєдеш туда со своїм кодром. Ступай домой!» І в Бога ругаються на мене» (стор. 44) (Голос **Григорія Жулінського**).

«Я любила його. Вірила йому. Таки вийшла за нього. Пожили півроку. Напали енкаведисти, забрали. Куди? Де слід шукати? Був із ним Федь Климусь із Новосілок. Вернувся якимось дивом. Казав, був із Андрієм десь на Уралі, в Пензі якійсь. Там його розстріляли совети. Шепелюк я. Була. Бо Андрій був Шепелюк. Із Золочівки. І дві його сестри Валька і Вера були тоже в УПА. Одна, молодша, Вера, пропала безвісти» (стор. 99) (Голос **Оксани Шепелюк-Піддубної**).

«Знаєте, я ніколи чомусь смерті не боявся. І тоді був готовий до смертної кари. Думаю, і мої друзі, ті, що були на процесі, – Степан Бандера, Микола Климишин, Євген Качмаровський, Ярослав Карпинець, Роман Мигаль – ми всі були якісь особливо ентузіастичні, навіть хотіли, про всіх не скажу, бо нас, тих, кого судили, багато було, аби засудили до кари смерті» (стор. 278) (голос **Миколи Лебеда**).

«Я ледь свого Яшка завела в льох. Там була наша криївка. Кожен в селі мав криївку. А то й не одну. Хлопців своїх завела, а Вера тоді була чогось у Пашеві. Слава Богу. Тоді Пашеву обминули німаки. Ще бачила, як німці й ті бруднозелені поляки виїхали до могили, яку насипали над селом біля могилок задля незалежної України» (стор. 237) (Голос **Фраськи Кримусь**).

А головна тема книги – польсько-українські стосунки. «Переговори і контакти між польським і українським підпіллям тривали, – читаємо в книзі. – Цьому сприяла енергійна діяльність митрополита Андрея Шептицького, та й з боку польського політичного підпілля було бажання мати в особі українців союзників у боротьбі проти радянської і німецької імперій. Доходимо до визнання принципу права кожного народу на самовизначення і розбудову незалежних і самостійних держав – Польщі й України» (стор. 177).

Так і сталося. Як конкретно відбувалося це становлення, читаємо в книзі Миколи Жулінського «Моя друга світова». Маємо пам'ятати про минуле, щоб почути голоси наших воїнів і всіх очевидців злочинів у війні Росії проти України. ■

